

Pálvölgyi Árpád 1904.05.12 – 1973.08.30.

A megemlékező életrajzi leírás a legilletékesebbtől,
a fiától, ifj. Pálvölgyi Árpádtól:

Az utolsó kántortanító Ostffyasszonyfán

Nehéz a helyzete annak, akinek a szüleiről kell nyilatkoznia. Különösen nehéz a fiúnak az édesapjáról, aki előtte a példakép, az etalon. Megpróbálok a tényekre támaszkodva, elfogulatlanul írni arról az emberről, akinek nyomába sem léphetek. Ő az édesapám.

Perepatits Árpád – a magyarosítás után Pálvölgyi – 1904.május 12.-én látta meg a napvilágot a Vas megyei Kőszegdoroszlón. A családban a harmadik gyermek, de őt még további négy testvér követte. Apja – Perepatits Ferenc – kántortanító, anyja – a kor szokásainak megfelelően – háztartásbeli, aki a házi teendők mellett neveli a gyerekeket, ellátja és gondozza őket és irányítja a gazdaságot.

Nagyapja szintén kántortanító (oskolamester) és jegyző Bősárkányban.

A család 1905-ben költözik Koroncóra, ahol végleg megtelepszik. A hét gyermek közül három a leány – közülük egy 27 évesen tüdőgyulladásban meghal – és négy a fiú, akik mind pedagógusok lettek.

Az elemi iskola után édesapám Győrbe kerül, s itt folytatja tanulmányait, itt szerez tanítói és kántor oklevelet. Kollégiumot a Püspöki Tápintézet biztosít számukra. Ellátásuk szegényes, a háborút követő nyomorúságos időszak miatt.

Hazafias érzülettől vezérelve, - szüleik tudta nélkül – bátyjaival beállnak a népfelkelők seregébe. A három „imposztorért” apjuk utazik Pozsonyba és vet véget a katonásdinak. Édesapám mindössze 18 éves.

A tanulmányok befejeztével édesapám előbb Dörben kóstol bele a néptanítók munkájába, majd Alsóságra költözik segédtanítónak. Itt nagyobb lehetőségeket lát. Közben Koroncón apja nyugdíjba megy és sokak biztatására és támogatásával megpályázza a megüresedett kántortanítói állást. Ekkor 1928-at írtak. Rajta kívül még hárman pályáztak, köztük Cigány Béla helyi tanító, aki a pap támogatását bírta.

A próbaéneklés a templomban volt, amire a hívek közül sokan eljöttek. Jelen voltak az egyházközség tagjai is, akiknek a feladata a döntés meghozatala volt. A meghallgatást követően, a lakosság többségének Perepatits Árpád hangja tetszett jobban. A testületen volt a sor, hogy szavazzon. A két név szerint említett egyaránt 6-6 szavazatot kapott, a másik két pályázó egyet sem. Patthelyzet alakult ki. Végül a pap hozta meg a döntést, az általa támogatott jelölt javára. Lett is ebből nagy skandallum. Elszabadultak az indulatok. A lakosság két pártra szakadt. Elmergesedett a helyzet. A „háborúskodásnak, a bíróság vetett véget. Édesapám megtapasztalhatta, hogy „senki sem lehet próféta saját hazájában”. (Ezen eseményről Koroncó története c. kiadvány számol be egy szemtanú nyilatkozata alapján. Ő hordta ki az egyházközségi tagok számára a meghívót.)

A következő helyszín már Ostffyasszonyfa. Itt is megüresedett kántortanítói állás betöltésére keresnek alkalmas személyt. Felkapott hely, mindjárt tízen is pályáznak, köztük édesapám. A forgatókönyv hasonló: meghallgatás, szavazás és eredményhirdetés. Itt már nem volt „ellenszél,” simán nyert és előlépett kántortanítónak. Megválasztását követően, nagy elánal veti bele magát munkába. Megszervezi a Katolikus Legényegyletet, melynek taglétszáma napról-napra gyarapszik. Külön klubhelyiségük lesz, könyvtárat létesítenek, foglalkozásokat tartanak, társasjátékokat szereznek be, kulturált környezetben szórakozhatnak.

Az Ostffyasszonyfa Kiválóságai életrajzi sorozatban szeretnénk bemutatni azon Ostffyasszonyfán született, vagy Ostffyasszonyfán élt személyeket, akik alkotó tevékenysége, munkája jelentős hatással volt településünk fejlődésére, lakóinak életére, Ostffyasszonyfa település megítélésére. (A sorozat szerkeszti: Bóka István)

Az eddig közzétett életrajzok: Ostffy Miklós, Dr. Ostffy Lajos, Czencz János, Berecz Gábor ev. kántortanító, Péteri Takács Lajos, Dr. Mesterházy Gábor, Pálvölgyi Árpád Szerkesztés alatt: Trsztyenszky János földbirtokos, Koczor Dániel Vasvármegye főszolgabírája

Rendszeresek a színdarab-tanulások és előadások, valamint játékonysági teaestek. A fiatalok számára van program, s egyre kevesebben választják a kocsmázást esti időtöltésül.

Az első komoly próbatétel a falu letiltásának ideiglenes felfüggesztése volt. A gyakori kocsmai verekedések, bicskázások oda vezettek, hogy a hatóságok megtiltották minden olyan rendezvény szervezését, amely nagyobb csoportosulással járt. Ezen kívánt édesapám változtatni, mikor elérkezettnek látta erre az időt. Személyesen vállalt garanciát és eredményesen kilincselte. Jól mérte fel a helyzetet, mert a bucsui bált minden atrocitás nélkül sikerült lebonyolítani, köszönhetően az alapos és körültekintő szervező munkának. Nem volt tovább szükség büntető intézkedésre.

A fent leírtakon kívül természetesen meg voltak a teendők mind az oktatás, mind a kántori munka területén, napi szinten.

Baranyai plébános Urat Hatt András plébános Úr követi Ostffyasszonyfán. Fogadását és köszöntését édesapám szervezi. Éveken keresztül a legnagyobb megértésben működtek együtt.

A következő fontos állomás 1936. január 14. szüleim házasságkötésének ideje. Édesapám feleségül veszi a jákfai katolikus kántortanító elsőszülött leányát, Karcsay Máriát. Házasságukból három gyermek születik, 1937. január 14. Mária Piroska, 1939. január 1. Árpád István László, 1940. szeptember 10. Klára Róza.

A II. világháborúba való magyar belépés családunkat is érinti. Édesapánk megkapja a behívót. Szombathelyre kell bevonulnia. Később kikerül hadtestük Kárpátaljára az utánpótlás vonalak biztosítására. (Sokat nem tudok erről, mert még kicsi voltam és igazából azt sem értettem, hogy mi is a háború.) A szovjetek előnyomulásával együtt ők visszavonulnak, ismét szombathelyen van a hadtest. Szabadságot kér és kap is, de parancsnoka szavát veszi, hogy minden körülmények között visszamegy az adott időre. Ezt Ő meg is tette, de hiába megy el a kaszárnyába, onnét már mindenki vagy elmenekült, vagy fogságba esett, hisz már elérték a várost a szovjet alakulatok. Az utcán terelték a hadifoglyokat. Édesapámat észrevéve beállítják a magyar foglyok sorába. Menet közben az egyik őr kiszúrja tisztí csizmáit. Levetteti vele, cserébe megkapja annak bakancsait. Igyekeznie kell a felzárkózással, mert a sor vonul tovább. Nem sok utat tettek meg, amikor egy másik orosz kísérő túl jónak találja édesapám lábán lévő bakancsokat az Ő elnyűtteivel szemben. Utasította a cserére. Amint az létrejött, a sor nyomába eredt és nem nagyon érdekelte, hogy édesapám hogyan boldogul az új lábbelikkal. A sor távolodott egy közeli kereszteződés pedig kínálta az irányváltást. Egy alkalmas pillanatban letért a fogolysor irányvonalától, aztán ahogy csak tudott sietett az ismerőseihez, ahol civil ruházata volt. Elindult haza. Viszontagságos körülmények között, de szerencsésen megérkezett. Virágvasárnap volt. A Jó Isten megsegítette. Mindannyian nagyon boldogok voltunk.

Civil élet, kántorizálás, tanítás. Meg lehetett nyugodni, újra tervezni. Sajnos nem sokáig!

Újabb traumát az államosítás jelentett, akkor, amikor már minden kezdett visszazökkenni a normál kerékvágásba. Az állam - kártalanítás nélkül - ráteszi a kezét a felekezeti iskola teljes felszerelésére. A legényegylet szép festett szekrényét a könyvtári könyvekkel egyetemben még sikerül időben kimenekíteni és a plébánián elhelyezni. Talán még most is ott van. Az államosítás jelentette az egyháztól való elválást is, sőt a keresztény élet gyakorlásának a korlátozását is. Édesapámnak is feltették a kérdést: egyház vagy iskola, ami most már állami volt. A biztos megélhetést az utóbbi jelentette, de nagy szívfájdalom volt édesapám számára, hogy le kellett mondania a kántori teendőkről. Ezt diktálta a józan ész és a családja iránt érzett felelősség. Talán könnyebb lett volna, ha hitét továbbra is szabadon gyakorolhatja. Sajnos, ez akkor nem így volt. Az elvárás azt volt, hogy szakítson mindazokkal, akikkel korábban jó kapcsolatot ápolt, pappal, vallásos jó módú emberekkel. Mivel erre nem volt hajlandók, hamar megkapta a „kulák-barát, pap-barát,” jelzőt előljáróitól, ami nem vált előnyére.

Gyakran ült le otthon a harmónium mellé, kinyitva a „Szent vagy uram,” c. kottás könyvet és gyakorolta és énekelte az éppen aktuális népéneket, talán arra gondolva, hogy valaha visszatérhet. Közben felcsillan ennek a reménye, de különböző okok folytán soha nem realizálódott.

Az Ostffyasszonyfa Kiválóságai Életrajzi sorozatban szeretnénk bemutatni azon Ostffyasszonyfán született, vagy Ostffyasszonyfán élt személyeket, akik alkotó tevékenysége, munkája jelentős hatással volt településünk fejlődésére, lakóinak életére, Ostffyasszonyfa település megítélésére. (A sorozat szerkesztői: Bóka István)

Az eddig közzétett életrajzok: Ostffy Miklós, Dr. Ostffy Lajos, Czencz János, Berecz Gábor ev. kántortanító, Péteri Takács Lajos, Dr. Mesterházy Gábor, Pálvölgyi Árpád Szerkesztés alatt: Trsztyzenszky János földbirtokos, Koczor Dániel Vasvármegye főszolgabírája

A nehéz időkben is próbálta hasznossá tenni magát. Gazdaképző tanfolyamot indít - vendég előadókkal -, hogy a földhöz juttattottak megfelelő elméleti tudásra tegyenek szert.

Dolgozók iskoláját indít, azon falusi fiataloknak, akik koruk miatt már nem ülnek vissza az iskolapadba, de szeretnék, ha 8 osztályról lenne bizonyítványuk. Agítál a továbbtanulás mellett. Vannak is, akik meghallgatják tanácsait, beiratkoznak szakérettségire. (Ez egy könnyített középiskola volt, és 1 vagy 2 évi tanulás után adott érettségi bizonyítványt és lehetőséget főiskolára vagy egyetemre való bejutásra.)

Ostffyasszonyfáról lett emberorvos, állatorvos, bányá - és kohómérnök, geodéta stb.

A kieső kántori jövedelem pótlására édesapám minden lehetőséget megragad:

- Könnyű nyári munkára gyerekeket toboroz az állami gazdaság megsegítésére. Ebben mi is mindhárman részt vettünk, mert a kevéske kereset mellett jogot szereztünk fejadag vásárlására.
- Földet bérelt, hogy takarmányt termelhessünk háziállataink számára (sertés, liba, kacsa, tyúk).
- Részes kapálást vállalt az állami gazdaság kukoricásában. A növények megfelelő gondozásáért cserébe betakarításkor megkaptuk a termés harmad részét.
- Cséplőbandába áll be mázsálónak, ami nehéz fizikai munka volt, de munkáját terményben fizették, ami nagyon fontos volt a megélhetés szempontjából.
- Később a pedagógus föld jelent jövedelem kiegészítést. Ekkor már nem volt szükség egyéb lehetőségek felkutatására. Az egy katasztrális hold elegendő volt az állatok tartásához szükséges takarmány megtermelésére.

Küzdelmes élet volt ez, de édesapánk vállalta. Egy percig sem adta fel! Példájával minket, gyerekeinket is munkára ösztönzött és nevelt. Hálás köszönet érte!

Sokszor elgondolkodtam, hogy egy fizetés mellett miként tudtak bennünket felnevelni, ellátni, taníttatni és még azt sem mondhatom, hogy valamiben is hiányt szenvedtünk. Édesanyánk remekül osztotta be a keveset is, édesapánk pedig amit csak tudott az asztalra tette. Pedig közben még volt - kötelező jelleggel - tervekölcsön, békekölcsön, amit illetl jegyezni, ha meg akarta tartani az állását.

Aztán következett 1956. Felcsillant a szabadság reménye, majd bukás. Ezrek indulnak nyugatra, a rádió pedig a „Honvagy dalt” sugározza.

Kádár rendszer - már nem veszik olyan komolyan, ha a pedagógus templomba jár, de rafinált módon megszervezik az ellenőrzést. Nálunk is megjelenik vasárnaponként a szentmise előtt édesapánk egyik kollégája „beszélgetni”. Úgy látszik, erre az ünnep délelőttje a legalkalmasabb időpont. Hamar rájöttünk, hogy mire megy ki a játék.

Harc és kemény harc, egészen a nyugdíjazásig, melyre 1965-ben került sor. Az ünnepélyes búcsúztató a Petőfi Sándor Művelődési Házban volt. A falu lakói közül sokan eljöttek, hálából, tiszteletből vagy csak egyszerűen kíváncsiságból.

Nyugdíját nem sokáig élvezhette, mert 1973. augusztus 30-án elhunyt. Nyugdíjasként már szabadon gyakorolhatta vallását, senkitől nem kellett félnie. Temetése szeptember 1-én volt. Élete során ez a dátum volt a kezdet, a tanév kezdete, amit ő mindig nagyon várt. 1973-ban ez volt számára a vég.

Az Ostffyasszonyfa Kiválóságai Életrajzi sorozatban szeretnénk bemutatni azon Ostffyasszonyfán született, vagy Ostffyasszonyfán élt személyeket, akik alkotó tevékenysége, munkája jelentős hatással volt településünk fejlődésére, lakóinak életére, Ostffyasszonyfa település megítélésére. (A sorozat szerkeszti: Bóka István)

Az eddig közzétett életrajzok: Ostffy Miklós, Dr. Ostffy Lajos, Czencz János, Berecz Gábor ev. kántortanító, Péteri Takács Lajos, Dr. Mesterházy Gábor, Pálvölgyi Árpád
Szerkesztés alatt: Trsztyenszky János földbirtokos, Koczor Dániel Vasvármegye főszolgabírája

Milyennek láttam? (Néhány tulajdonság a teljesség igénye nélkül, gyakorlati példával alátámasztva.)

Adott szavát megtartó.

Úgy gondolom, hogy elég csak a katonáskodásra visszautalnom. Az ott leírtaknál nem kell fényesebb bizonyíték.

Vallásos.

A felekezeti iskolák megléte idején nem jelentett gondot a vallásgyakorlás. A nehézségek az államosítással kezdődtek, amikor csak titokban vagy még úgy sem volt tanácsos templomba járni. Azt tartotta, hogy „aki szépen énekel, duplán imádkozik”. Valahányszor leült harmóniumozni és egyházi énekeket énekelni, mindig a tőle idézett mondás jutott eszembe. Bizony Ő sokszor és sokat „imádkozott”.

Óvatos, döntéseiben megfontolt.

A virtuskodás, meggondolatlanság távol állt tőle. Amikor 1956-ban a forradalom győzni látszott, sokan unszolták, hogy kántorizáljon, köztük én is. A biztatást - bár jól esett neki - elhárította, mondván, hogy „nincs még itt az ideje, várjuk ki a végét”. Tudjuk, hogy mi lett a vége.

Családcentrikus.

Ismétlésekbe bocsátkozás nélkül csak annyit, hogy minden iskolán kívüli munka - amit vállalt - kizárólag a család érdekében történt. Alkoholt egyáltalán nem fogyasztott, az étkezésben is nagyon mértékletes volt.

Munkájában precíz és igényes.

Soha nem tanított rutinból. Még pályája végén is gondosan készült a következő nap óráira, óravázlattal, az ismeretanyag alapos áttanulmányozásával, szemléltető eszközökkel. Este, miután tökéletes csend volt körülötte, semmi nem zavarta, megkezdte a munkát, mely eltartott éjfélig is. Az iskola volt az élete, munkájának megszállottja volt. Sokszor hallottam tőle, hogy sokkal kedvesebb volt számára a „Venisante,” mint a „Te deum”.

Szociális érzékenység.

Mint pedagógus nagy empátiával rendelkezett. Ebbéli képességét iskolán kívül is remekül kamatoztatta. Pártolta a szegényeket és mindig volt egy-egy jó szava a csüggedőkhöz, az elkeseredettekhez. Hatt András plébános Úrral ebben is egy húron pendültek. Ha például szegény családból temettek valakit, kettejük között a következő párbeszéd zajlott: „Kérjünk valamit,”? A válasz: „Javallom ne” ! Ezzel le is volt zárva a dolog, az érintettek mentesültek a papnak, kántornak esedékes kifizetés alól, s mire a hozzátartozók megkérdezhették volna, hogy mivel tartoznak, részvétüket kifejezve, már el is köszöntek.

Működésének helyei:

Dör 1925. október 15-től 1926. április 9-ig
Alsóság 1926. április 9-től 1928. április 20-ig
Ostffyasszonyfa 1928. április 20-tól 1965. október 15-ig.
37 év, (1948. augusztus 1-től állami tanító)

Igyekeztem képet adni Édesapánkról.
Megpróbáltam tárgyilagos maradni.
Úgy érzem ez sikerült.

Ifj. Pálvölgyi Árpád
nyugdíjas tanár

Pálvölgyi Árpád nyughelye az ostffyasszonyfai temetőben

Az Ostffyasszonyfa Kiválóságai életrajzi sorozatban szeretnénk bemutatni azon Ostffyasszonyfán született, vagy Ostffyasszonyfán élt személyeket, akik alkotó tevékenysége, munkája jelentős hatással volt településünk fejlődésére, lakóinak életére, Ostffyasszonyfa település megítélésére. (A sorozat szerkesztői: Bóka István)

Az eddig közzétett életrajzok: Ostffy Miklós, Dr. Ostffy Lajos, Czencz János, Berecz Gábor ev. kántortanító, Péteri Takács Lajos, Dr. Mesterházy Gábor, Pálvölgyi Árpád
Szerkesztés alatt: Trsztzyenszky János földbirtokos, Koczor Dániel Vasvármegye főszolgabírája